

UNITÁRIUS

ÉRTESITŐ

ZSOLTÁR.

— THOMAS KINGO (1634—1703.) —

Ég veled, világ!
Az undor agyara végkép kirág!
A legkinzóbb csapások alatt gyötrött
kezekkel túrom már a drága gödröt,
melyben megszűnik átkozott tusád,
csúfos hiuság!

Ó, hűség és hit!
A szerencse játékszere vagy itt!
Te szép kísértő, úgy kínálod kelyhed,
hogy szám vad ízeivel el se telhet,
de lelkem minden korty után kusább —
bűnös hiuság!

Ó, érzéki láz!
Végső percemben is dühödtre ráz.
Vesztett tüze addig sűt, míg loholva
nem szédülök a sistergő pokolba,
hol nem csiklandja az ember husát
bárgyu hiuság.

Ó, megyek, megyek!
Többé nem csalnak kincsek és kegyek.
Mihelyt a nagy kapu elébem tárul,
emlékem is tűnjék el e határrul —
a béke csendje lebegjen fölém
Ábrahám ölén!

Dánból: HAJDU HENRIK.

MI MINDIG A PORBA TAPOSSUK EGYMÁST.

— JEPPE AAKJAER (1866—1930.) —

Ott áll egy torz fa az út megett,
mint holmi százgöbű fajta;
nem fúrja át a gögös eget,
örökre az únt gazban rekedt,
mert túlkorán gázoltak rajta.
Mi mindig a porba tapossuk egymást.

Hány édes, dúslevű csíra megy
otromba talp alatt tönkre!
Ha néha föl is villózik egy
ércfényű szív, csillagtüzű jegy,
a legtöbb elapadt, gyöngé.
Mi mindig a porba tapossuk egymást.

A vad csikasza is les a vég:
a tettektől csak a rest fél.
De hogy felelsz, ha az örök ég
izzó haraggal rádsüti még:
„Mit tettél, átkozott testvér?”
Mi mindig a porba tapossuk egymást.

A delelőn ébredt kisgyerek
repeve kapkod a mennyre;
de hogyha egyszer e friss, kerek
szempárba harc dühe sistereg,
egy pászma lángtenger lenne.
Mi mindig a porba tapossuk egymást.
Dánból: HAJDU HENRIK.

Az Isten és az ember harca

Korszerű elmélkedés a theizmus és a humanizmus nagy kérdéséről

Az alcimben két latin szót olvashatunk, amelyet látva, sokan gondolkodnak így magukban: Semmi közöm ehhez az idegen furfangossághoz, el sem olvasom a cikket. Akik így gondolkodnak, azok igen nagyot tévednek. Mert úgy a humanizmus, mint a theizmus a mindennapi élet részévé vált s benne élünk e két nagy küzdő gondolatvilág harcában, ha akarjuk, ha nem. A humanizmust így fordíthatnánk magyarra: emberhivés. Hit az emberben még akkor, ha a felsőbb hatalmak, a szellemi élet örök kezdete és célja: Isten megszűnt volna is létezni. Ne csóváljuk a fejünket. Nem véletlenül irtuk le a merész szavakat. A mai humanisták bátran állítják, hogy az ember nem sokat tud Istentől s eleddig csak egy kevésbé megalapozott szép álm volt Isten létének hite, mely az emberiség gyermekkorát bearanyozta. Ha most a ködfátyol szétfoszlik, ne foglalkozzunk többé Istennel, de ne is essünk kétségbe, higyjünk Isten nélkül is emberi hivatásunk magasságában, higyjünk az erkölcsi élet szépségében és minden erőnkkel és tehetségünkkel álljunk munkába, hogy (ha már az örökélet hitét elvesztettük) legalább ezt a földi életet tegyük igazabbá, nemesebbé, fenköltebbé. Szóval a humanisták úgy akarnak élni itt a földön „mintha“ volna Isten, de erről a magasabb valóságról soha nem beszélnek, mert nem tudnak mit kezdeni vele a mai modern életben. S főleg nem tudnak mit kezdeni Istennel abban a világban, amelyben a humanizmus jelenti még a legnemesebb, legemberiesebb életszemléletet t. i. Amerikában.

Ugyanis az amerikai angol emberből a múlt század folyamán kiveszett a mélyebb valóságok, az élet titokzatos mélységei felé forduló u. n. „metafizikai“ ösztön. Az amerikai csak azt látja, ami a sikerrel, a boldogulással, a hasznossággal összefügg, ezért az amerikai ember számára fő a társadalmi élet helyes elrendezése s ennek tudománya: a szociológia. A saját lelke is csak az élettani működés szempontjából érdekli, ezért lélektana tisztán élettani (biológiai pszichológia). Az, hogy a léleknek vagy a szellemnek mi az eredete, mi a rendeltetése, örök célja, az teljesen hidegen hagyja az amerikai embert. Ezen legfeljebb mosolyogni tud s fölényesen lenézni az ilyen kérdésekkel foglalkozó európaira. Mert ő

már „túl van az ilyesmiken“ s őt már csak a kényelmes lakberendezések, az iskolai egészségügy vagy legfeljebb a társadalmi osztályok nevelési és egyéb kérdései érdeklik. Ez a legnagyobb magasság, ahová egy „modern“ amerikai elme felemelkedhetik.* De vajjon, ebben az életben nem tör fel soha az elhallgattatott mélyebb hang, az ember örök sóvárgása az élet titkainak megismerése után? De igen! — vannak odaát is hangok, ott is beszélnek „a vallásos érzés dinamikájának kívánatoságáról“, ott is akarnának úgy élni „mintha volna Isten“, csak éppen azt a kérdést nem tudják megoldani, hogy hogyan éljen úgy valaki, mintha volna Isten, ha közben nincs meggyőződve lelke mélyéig, hogy *valóban* van Isten, hogy valóban Isten járja át úgy a nagymindenséget, mint az emberi „lélek“ minden zugát, minden titkos rejtekét. Nem! — ezt a fából vas-
karikát még az amerikai technika leleményessége sem fogja soha sem feltalálni s éppen ezért az amerikai lélek legérdekesebb s legtöbb figyelemre méltó mozgalmá: a humanizmus sem tud igazi vallássá lenni, hanem megmarad álvallásnak, valláspótléknak, afféle modern, frissen csiszolt ócskavasnak, amelyből olyan sokfajta van a talmi értékek mai vásári piacán, mint igaz érték, drága arany, fénylő ezüst kiállítva.

De kérdezhetné valaki, mi közünk van nekünk unitáriusoknak ehhez a humanizmushoz és képviselőihez. Hát bizony van közünk! Ugyanis amerikai unitárius egyházunk néhány papja csatlakozott ehhez a mozgalomhoz, ami ugyan Amerikában nem feltűnő dolog, mert a többi keresztény egyházba is bevonult az amerikai „szellem.“ Nem is tartanánk érdekesnek foglalkozni az egész dologgal, hiszen Amerika oly messze esik tőlünk, ha néhány külföldet járt lelkészünk útján mint szellemi dugarú meg nem érkezett volna hozzánk is és írásbeli, egyházirodalmi megnyilatkozásaival nem zavarná azt a kibontakozási, megújítási vágyat, amely ma már egész egyházunkat betölti. Sajnos, ez a humanista—amerikai felfogás és modor éppen fiatalabb lelkészeinknél nyilatkozik mind hangosabb módon s azt akarja elhitetni a világgal, hogy a mélyen istenhívő székely unitárius népnek éppen csak a humanizmus hiányzott, hogy megtalálja testi-lelki boldogságát.

Ebben a zürzavarban, amely itt is, ott is

* Az amerikai sekélyes életszemléletnek legkitűnőbb rövid leírását meg lehet találni a „Vigilia“ 1935. évi harmadik kötetében a 115—123. lapokon: „A lélek szemlélete a pragmatizmus hazájában.“ Irta: Reményi József (Cleveland.)

kezdí a lelkek békességét megzavarni, valósággal felüldítőleg hat az a könyv, amely egy fiatal, külföldön végzett unitárius lelkész: *Fikker János* tollából jelent meg az utóbbi hetekben s amelynek teljes címe bár kissé hosszás, mégis ideiktatjuk: „Az Istenről való felfogás korunk tudományos gondolkodásában.“ A könyv tizenkét fejezetből áll s ebből hármát szentel a szerző arra, hogy ismertesse a modern istentagadás és a legújabb, istennélküli valláspótlék, az u. n. humanizmus gondolatait és gondolkodóit. Ezt a három fejezetet elolvasni felér egy kínos, lidécnymásos álommal, amelyből nincs felébredés. Ezt fejezik ki végeredményben a legragyogóbb tollú írói is az ateizmusnak és Amerika legkiválóbb elméi, Dewey, Lippmann, Dietrich, Reese (e két utolsó a humanista mozgalom megindító) könyveikben, írásaikban mind odajutnak, hogy valami hiányzik az emberi életből, ha a valóságos, élő Isten gondolatát, létezésének megérzését kikapcsoljuk a lelki tapasztalatok világából.

Ez után a kétségbeejtően és keservesen érdekes rész után tér át a szerző igazi céljára: a tiszta modern theizmus gondolatvilágának kifejtésére. S itt ebben a részben valóban építő, igazán pompás munkát végez. Mi a theizmus? — kérheti a hittudományi fogalmakban járatlan olvasó. Az a hit, hogy ez a világ és benne az ember, egy végső, rejtelmes akaratban és értelemben gyökeredzik: Istenben. Az Istennek a megismerése az ember számára nem könnyű feladat, teljes egészében elérhetetlen, de még sem egészen lehetetlen. Lehet Istenről *tudást is* szerezni, ha nem is olyat, amely teljesen fedné az ő személyét és mivoltát. A léleknek vannak tapasztalatai (VIII. fejezet), amelyek nem merőben a képzeletből táplálkoznak [és nem csupán illúziók, hanem a Valóságról adnak hirt, amely a mindenség s így a lélek mélyén is él és hat. Ezek a belső tapasztalatok egyéb érvekkel kiegészülve komoly és megrendíthetetlen alapját adják minden istenhívő theista istenismeretének.

Miután a szerző megalapozta Isten létének gondolatát, áttér az utolsó négy fejezetben az Istenről szóló ismeretek részletezésére. Ezeknek a fejezeteknek legszebbike a kilencedik, amely az Isten és a világ viszonyával foglalkozik. Itt tárul elénk a szerzőnek nagy erkölcsi komolysága, mélységes hite és bátor, nyílt állásfoglalása. Ezt a fejezetet olvasni kell, erről nem lehet beszámolni. Annyi bizonyos, hogy a mai ember szármalmas botorkálásában, filozófiai—teológiai tudatlanságában és elesettségekben olyan ez a fejezet,

mintha sötét éjszakába a villám fénye világít bele, anélkül, hogy elvenné a körülvevő tárgyak sejtelmességét. Az isteneszme a maga gyöngyszerű kikristályosodottságában, egy rendkívül találó hasonlat fényében tündökölvé úgy hat ránk ebből a fejezetből, mint a gondolat és írásművészet egy remeke, amely a mi unitárius irodalmunkban, gondolkodásunkban és hitünkben a maradandó szépségek közé sorozódik.

Sokat lehetne még e könyvről írni, de ahelyett, hogy íránk, inkább azt tanácsoljuk mindenkinek, aki szereti a mély, gondolateltető olvasmányokat, olvassa el ezt a könyvet. Útjelző ez, amely századokra jelöli ki az unitárius theizmus útját s megszabadít bennünket a kisérteties lidércalom nyomásától, amelybe a humanizmus kóros jelensége kezdett sodorni bennünket.

Ha unitárius egyházunk azt az utat választja, amelyet e könyv tár fel az isteneszme keresésére, akkor megtalálja önmagát, megtalálja az evangélium Istenét, Jézus Krisztus Atyját, a misztikusok, a próféták örök Szeretétét. Megtalálja az utat a kibontakozásra, a megújulásra és a megbékélésre, mert „szívünk mindaddig nyugtalan, míg Téged meg nem talál“ óh örök Isten, Atyja e világnak s a mi sóvárgó lelkeinknek.

Ehhez a feltámadáshoz, ehhez a megújuláshoz segítsen bennünket a Mindenek Atyja, aki most tér vissza a világba, hogy ismét elfoglalja az őt megillető helyet az emberi szivekben.

Iván László.

A JÖVŐ UTJAIN

Körülállványozták

a pestszentlőrinci unitárius templomot és mire e sorokat a nyomda napvilágra hozza, a székely hősök emléke külsőleg is csaknem teljesen megkapja a méltó formáját. Ahelyett, hogy azt írnam le most, hogy mindez hogyan lehetséges, új mérnöki tervekről számolok be s küldöm el üzenetképpen minden unitárius testvérünknek. A templom külső vakolásával nem akarjuk befejezni az építő munkát. *Gyülekezeti termet építünk a templom mellé, amelynek részbeni költségfedezésére 3000 pengőt kértünk a budapesti anyaegyházközségtől.* Vannak eszmék és vannak emberek, akik ha találkoznak, egymás rabjai lesznek. Mi kevesen, akik itt lakunk, úgy jártunk most. Leszámoltunk önmagunkkal és lelkivilágunkkal s egy szép napon arra ébredtünk, hogy végzetesen hiszünk az unitarizmus megváltó küldetésében. Dávid Ferenc szelleme a magyar kereszténység történetében még húsvétot nem ünnepelt, pünkösdje sem volt. Az élet természetes menetéből pedig

ezt a két ünnepet nem lehet fáradt lemondással és közömbös nemtörődomséggel kitörölni.

A szó egyenes értelmében még az unitárius közösségnek is koldusai vagyunk, akik örülhetnének annak is, hogy ma még vagyunk, de mi hiszünk és ezért nem tehetünk mást, mint építünk. Hajlékot akarunk a templom mellé, amelyben összepatakzik a mi kis unitárius életünk minden szépsége és ereje, amelyben a családok őskeresztény módra szeretetvendégségre gyűlnek és az ifjúság erői az egyház oltárára vezetődnek le. Nem akarunk tengődni, nem akarunk csak épen lenni. Minden vágyunk az, hogy *éljünk magyarán, bátran, unitárius módra*. Hogy kevés a pénzünk az építkezésre? Hiszen a templomra is kevés volt s lám egy hét múlva már csak a harang fog hiányozni belőle!

Igy leszünk a gyülekezeti teremmel is! Világért sem tudjuk bizonyosan ezt, de győzedelmesen bizunk benne. Ezért rendezünk husvét első napján is este fél 8 órakor az állami telepi kulturházban műsoros családi összejövetelt. Ezért vállalták az egyházközség kebli tanácsosai, hogy ugyanaz nap d. u. fél 5 órakor az itteni sportpályán labdarugó mérkőzést játszanak a telep-gondnokság tisztviselőivel. Ezért az unitárius gondolatért történik közöttünk minden, még ha sokan mosolyognának is rajta. Az unitarizmust a mi hitünk szerint jobb sorsra szánta a jóságos Isten ezen a földön. Lehet-e szebb dolog annál, mintha egy kis közösség az Isten szándékainak alázatos és engedelmes szolgálatába áll? Ezt a szolgálatot pedig még messzebről is lehet támogatni, mint amennyire te vagy tőlünk, unitárius testvérem.

Pethő István.

ERDÉLY

Egy követendő erdélyi mozgalom múltja, jelene és jövője.

Az ember jár-kelel a tordai főtéren és vásárolgatás közben a régi üzletek között egy új üzletet pillant meg. Kirakatában öblös, szép cserépedények, az egyik bödönben kivánatos, vastag tejfel, a másikban szilvaiz, cseréptálakban juhturó, orda, sajt, vaj, méz, mogyoró, dióbél, aszalt-szilva. Egyszóval majdnem minden, amit az Aranyos völgye termel és eladni akar.

A másik kirakat viszont azt tartalmazza, amit ennek a népnek venni tanácsos: nemesített vetőmagvakat, gyümölcsfákat...

Ez a jóforgalmu üzlet jelkép is egyben: az erdélyi magyar nép életrevalóságának jelképe.

Az viszont egy fiatal unitárius papnak, *Balázs Ferencnek* az érdeme, hogy a szétforgácsolódó, gyenge, kiszolgáltatott kisgazdaságokat életképes szövetkezetbe fogta össze.

Az út nehéz volt idáig. A nehézségekről és küzdelmekről Balázs Ferenc lenne hivatott beszélni, de őt nem akarom zavarni, mert beteg. Így az üzlet vezetője, Balázs Ferenc legjobb barátja vázolja nekem az aranyos vidéki terveket. Amit mond, nagyon tanulságos, éppen ma, amikor az Alföld és a Dunántul egészséges jövőjét is alulról, a nép életerejének felébresztésével igyekeznek felépíteni. Lássuk tehát, hogyan igyekeznek ezt Erdélyben elérni:

„Néhány éve, hogy Balázs Ferenc, a fiatal unitárius lelkész, világkörüli utjáról hazaérkezett. Élményeiből a maga számára azt a következtetést vont le, hogy megveti a lábát egy kicsiny erdélyi faluban és tapasztalatai alapján, munkereje végsőkig menő megfeszítésével új életet teremt a faluban és a környékén. Így lett Balázs Ferenc mészki unitárius pap. Tervének alap-gondolata az volt, hogy Tordát s a várost három oldalról körülvevő falvakat, mint külön, egymásra utalt, zárt földrajzi, társadalmi, sőt sok tekintetben néprajzi egységet tekinti s a vidék erőit szövetkezetben fogja össze. Őt szakosztályt tervezett: mezőgazdaságit, iparit, jogit, társadalmi és művelődésit. Az azóta eltelt néhány év megmutatta, hogy mit lehetett megvalósítani, mit kellett elhalasztani. Az elhalasztott tervek természetesen szintén rá fog kerülni a sor. Így például eddig még nem sikerült az aranyos vidéki iparosokat összefognunk s nem felelt meg a mezőgazdasági osztály gazdasági tanácsadója sem. De ez még csak jobban megerősít abban az elgondolásunkban, hogy a szövetkezet vezetőit, — így a gazdasági szakembert is, — az aranyos vidéki ifjakból válasszuk ki, mégpedig úgy, hogy a tehetséges diákokat taníttatjuk s a szövetkezet céljaira képeztetjük ki. Mert így, mikor majd szakemberként térnek haza, meglesz az az előnyük, hogy ismerősök a vidék viszonyaival és lehetőségeivel. A jogi szakosztálynak az a célja, hogy a szövetkezet tagjai közköltésen tartsanak maguknak egy jogtanácsost, aki tanácsokkal látja el a falusiakat. Például most is a román konverziós törvénynek a mezőgazdasági adósságokra vonatkozó részét kivonatoltuk, kinyomattuk és az egyszerű, érthető szavakkal kifejezett lényegét tartalmazó kivonatot kiosztottuk tagjaink között. A művelődési szakosztály gazdasági, orvosi és állatorvosi előadásokat tartott a falukban, a társadalmi szakosztály működése pedig abban nyilvánult, hogy Aranyos vidék külön szövetkezeti orvost kapott. A tagok havi tíz lejt, (harminc fillért) fizetnek, ezért az orvos köteles havonta

végiglátogatni a tagokat és a betegeket ingyen gyógyítani, (de a gyógyszerköltség természetesen a beteget terheli). A szakosztályok közül legeredményesebben eddig mégis a gazdasági szakosztály működött, melynek, ime, ez a saját üzlet-helyisége van. Fontos volt, az összetartás növelése céljából is, hogy a parasztnak, a tejszövetkezetbe tömörített tehéntartó gazdáknak olyan kézzelfogható eredményt mutassunk fel, mely pénzt hoz a házhoz. Üzletünk egy éves és már az első évben jelentős forgalmat bonyolítottunk le. Amellett ezt a boltot a Tordára jövő falusiak szinte otthonuknak tartják, ahol lerakodhatnak, megpihenhetnek s lehetőleg minden ügyes-bajos dolgukban tanácsot kapnak. Most különben éppen egy mezőgazdasági kiállításra készülünk, ahol azt az újítást készülünk bevezetni, hogy a nyertesek nem pénzzutalmat kapnak, hanem fajtiszta növendék tenyészállatokat, melyeket majd a szövetkezet felügyelete mellett nevelnek fel. Azt reméljük, hogy ezzel többféle célt érünk el: nemesedik az állomány és a drága tenyészállatok hozzáértő gazdák gondozásába kerülnek. A kiállítást vig gazdanapokkal kötjük egybe“.

„Én tehát, — folytatja, — mindent elmeséltem, amit röviden vázolni lehet, mégis nagyon sajnálom, hogy nem találkozott Balázs Ferencel, aki a lelke az egész mozgalomnak, — ahogy a nép tartja, valóságos apostol. Ezért, ha már élőszóval nem is, legalább írott szóval szóljon magához Balázs Ferenc az *Aranyosszéki Tervek* című füzetben“.

Lapozgatok az Aranyosszéki Tervek-ben s a kis füzet meggyőződéstől fűtött sorai arra kényszerítenek, hogy leírjam magamnak . . . másoknak . . . mindenkinek, mit mond Balázs Ferenc, aki világszerte utján az egész emberiség mindenféle fajtaját megismerte, az emberek természetéről, a világ rendjéről és a mai körülmények között elérhető lehetőségekről:

Szeretik azt hangoztatni, — kezdi Balázs Ferenc, — hogy az emberiség ártatlan milliói egy kapzsi és gonosz kisebbség kizsákmányolása alatt nyögnek. Ez a kisebbség, a tömegek bünbakkja, az emberek képzelete szerint más és más: a kapitalisták, a hadiszergyártók, stb. Holott az igazság az, hogy a kisemberek épp olyan önzők, mint a hatalmasok. Ezért az egész világot megváltani semmiféle tervvel sem lehet. „S ha lehetne sem volna érdemes. Miért törjük magunkat azért, hogy tisztább életre hozzuk azt, akit igazán boldoggá ugyanis csak az alacsonyabb ösztö-

nök kielégítése tesz? Ám teremtsük meg a lehetőségét annak, hogy a bolond világ oktalanságai ellenére és mellette és közepében: a valóban többet érő ember számára kiegyensúlyozott, igazságos, biztos alapu, boldog élet kereteit megépíthessük, hogy oda mindenki, aki arra vágyódást és erőt érez, átmenthesse magát. Ez lehet! ez érdemes!“

De ezt a tisztább, magasabbrendű életet a megszokott élet keretei között kell megteremteni, mert „száz ember, vagy ezer ember megteheti, hogy a többiektől külön vonuljon, minden kötelemet, amely őt az emberekhez kapcsolta, elszakítson s az új elveket új környezetben, zavartalanul gyakorolja, de a legtöbb ember, még ha kész volna is valami egyébre, kockázattal járó jobbra, arra nem hajlandó, hogy faluját, városát, rokonait, jóbarátait odahagyja. Ő azon a helyen akar maradni, ahol született. S neki van igaza, mert lassan a külön vonult csoport életébe is behatol a világ s az vagy felbomlik, vagy visszaváltozik a közönséges társadalmi élet színére. Nekünk tehát a megértőbb, társadalmiasabban gondolkozó emberek testvéri összefogását olyan módon kell megvalósítanunk, hogy mindenki a maga helyén maradhasson s a többi emberekkel való viszonya s az állami és egyházi intézményekkel való viszonya ugyanaz maradhasson“.

De lehetséges ez? „Hiszen állandóan azt halljuk, hogy ez a jelenlegi társadalmi rendszer teljesen téves, sőt bűnös s hogy jobb életre csakis a rendszer gyökeres megváltoztatása vezethet.“

Ez az ellenvetés annak a tételnek gondolkodás nélküli elfogadásán alapszik, hogy a jelenlegi rendszer a magántulajdon és a szabad verseny. Az igazság ellenben az, hogy a jelenlegi rendszer éppen úgy megengedi a magán, mint a közös gazdaságot s hogy az érvényben levő nemzeti és nemzetközi törvények senkit abban meg nem akadályoznak, hogy másokkal, ha bizonyos jogi formákra eleget tesz, közös gazdálkodást ne folytasson. A jelenlegi jogi rendszer senkit arra, hogy külön, egyedül, magának gazdálkodjék, nem kényszerít. Amire kényszeríti az embereket, az mind közösségi természetű dolog. Ilyen körülmények között helytelen és alaptalan az a félelem, hogy a jelenlegi rendszer keretein belül a jobb sorsra méltó kisebbség olyan életrendszert kialakítani meg sem próbálhat, amely őt lényegesen és gyökeresen talpra állíthatná.“

Most már az a kérdés, hogy a magángazdaság, vagy a közös gazdálkodás a helyesebb? Erre vonatkozólag azt írja Balázs Ferenc:

„Én a magam részéről tudománytalannak tartom azt a fölfogást, hogy ha a magán, vagy a közös gazdálkodás bizonyos területeken helyes, úgy az minden területen alkalmazandó is. Az efféle egyformásítás, az élet ilyen leegyszerűsítése erőszakos hamisítás“.

A magántulajdon és a közösségi munka egészséges egyesülését mutatja az a rendszer, amely szerint a mészköi unitárius egyházközség tagjai egy bizonyos „Hurkalyuk“ nevű dűlőt, amely az egyház tulajdonát képezte és képezi, maguk között egyenlően felosztva hasznóbérelnek már szinte 150 éve. Minden család jogot formál a terület egy részéhez. De azt nem tűri, hogy másnak több jusson, mint magának. E két természetes érzésből kialakult a fejlődés mai fokának legtökéletesebb rendszere: minden család, ha jogilag nem is, de ténylegesen magántulajdonképpen használ egy pár nyíl földet és minden család birtoka egyenlő“.

Fontos, hogy a közösségért való munkát ne felülről erőszakolják a népre, hanem a nép saját belátásából térjen erre az utra. Mert: „a társadalmi belátás nélkül kikényszerített társadalmi élet izetlen kenyér“.

Ezért a legmegfelelőbb a szövetkezeti forma és főleg a vidékfejlesztő szövetkezet. Mert:

„Ha az emberek attól még mindig távol állnak, hogy az egész emberiséggel együtt érezzenek, nem is beszélve a világmindenségről, az már elmondható, hogy egy kis csoport, egy vidék élete közel áll hozzájuk. E szövetkezések tehát kettős célt kell, hogy kövessenek: biztosítaniok kell elsősorban az egyének egyenlő jogát a földhöz és a munkához. Másodsorban pedig — s ez a cél hasonlóképpen fontos, — a vidéket, vagy valamely rajta élő kisebb közösséget úgy kell tekinteniök, mint társadalmi egységet s annak egyetemes fejlesztéséért mindent meg kell tenniök“.

De legmegszívlelendőbb Balázs Ferenc írásának utolsó mondata:

„Tőlünk függ minden“.

Sz. Weress Jolán.

Terjesszük
az unitárius gondolatot!

Kell-e a külön kehely?

Ezen a címen indítottuk meg azt a széleskörű nyomozást, amely hivatva van világosságot deríteni arra a kérdésre, hogy mi a mi hiveink véleménye a külön kehely bevezetéséről. Azonban minél tovább folyik a puhatolódzás, mind nyilvánvalóbb lesz, hogy hiveink nem óhajtanak eltérni a közös kelyhes gyakorlattól, legalább is a hozzánk beküldött irások ezt mutatják. Mai számunkban három ilyen megnyilatkozást közlünk, egyet teljes eredetiben, a másik kettőt bő kivonatban.

Dr. Szabó István postafőtiszt, a budapesti egyházközség kebli tanácsosa ezt írja a külön kelyhesek érveiről és terveiről:

„Teljesen indokolt a kívánság, ha a kérdést az orvos vagy a fejlett higiénia szempontjából nézem. Ha egy orvos csak nagyjában végiggondolja a fertőzés útján lehetséges megbetegedéseket, akkor elismerem, elméletben igaza van, ha itt bizonyos megelőző intézkedésekre gondol. El tudom képzelni, hogy egyes embereket, éppen a közös urvacsoravétel tart vissza ilyenkor a templomban való megjelenéstől.“

Mi a helyzet ezzel szemben a valóságban?

Családom tagjaival együtt több évtizedes tapasztalat alapján nyugodtan állithatom, hogy a közös urvacsoravételnek soha, egyetlen alkalommal sem tapasztalhattuk semmiféle testi vonatkozású hátrányát.

Az együvértartozásnak, a közös hitnek olyan fenséges jelképe az egy kelyelyből való részesezés, hogy ennek megváltoztatása később károsan éreztetné hatását, különösen lelkiében. A legáldottabb és a legegyszerűbben megterített urasztalához is betolakodnék a szegény és gazdag kiegyenlíthetetlen fogalma s bizony nem egy ember lelkében keltene olyan érzéseket, amelyek akaratlanul is megzavarnák a azt lelki békeséget, amelyet a földön egyedül csak az urasztalánál találhatunk meg.

És még egyet, ami szerintem a legfontosabb: Szent meggyőződés, hogyha valaki valóban lelki szomjúságtól kényszerítve, Istenben való erős hittel és Jézus iránti nagy szeretettel közeledik az urasztalához s az emlékeztető jelet olyan gyermeki alázattal fogadja, mintha magától az utolsó vacsora szerzőjétől, Jézustól venné, akkor ez az ember teljesen nyugodt lehet afelől, hogy kára nem származik belőle.

Ne több kehellyel, hanem több hittel szereljük fel magunkat“ . . .

Gál Gyula bankaltiszt testvérünk levelében megdöbbenésének ad kifejezést az urvacsorai szent szertartás kiszolgáltatásában felmerült tervek miatt. Hivatkozik a szentíráásra, amelyben az urvacsora szereztetésének történetéből azt lehet kiolvasni, hogy Jézus egy kehelyből osztotta ki a megáldott bort (És vevén a poharat és hálát adván, adá nekik és ivának abból mindnyá-

jan. Márk. 14. r. 23.) A szentírásnak lehetnek részei, amelyek kritikára szorulnak, de az urvacsora leírása nem tartozik ezek közé, annyira kétségen felül áll ez a rész. Ha pedig így áll a dolog, akkor azt a történeti tény, hogy Jézus is egy kehelyből, mint a vele kötött szent lelki szerződés jelképéből osztotta az urvacsorát, megváltoztatni nem szabad. Az egy kehely a teljes testvériséget jelenti úgy egymás között, mint magával Jézus Krisztussal. „Aki a közösséget (testvériséget) megbontja és megtagadja, az a főt tagadja meg: Jézus Krisztust.“ Az emberiségnek ez a legnagyobb szelleme egy pohárból ivott a szegény halászokkal, hogy a testvériséget jelezze előttük. Hogy tehetjük tehát mi, hogy Jézusnál többnek képzeljük magunkat, amikor ezt a szent szertartást testvéries jellegéből kivetkőztetni akarjuk.

A fertőzésre vonatkozóan azon a véleményen van, hogy százszor fontosabb lelki kincseket gyűjteni, mint holmi állítólagos megbetegedéstől rettegni. Azt még hallani sem lehetett soha, hogy valaki az urvacsora vételtől lett volna beteg. A betegségeket más körülmények közt szerzik az emberek, nem urvacsoravétellel. „Én a testvériség, a közösség, törhetetlen hive maradok“ fejezi be testvérünk levelét teljesen a közös kehely mellett nyilvánítván akaratát és véleményét.

A harmadik hozzászóló egy Erdélyből a távoli Belgiumba szakadt székely munkástestvérünk *Hegyi János*. Levelében azt írja, hogy szomorúsággal gondol arra messzi bujdosásában, hogy legszentebb szertartásunk: az urvacsoraosztás mikéntje lett vita tárgyává. Nem tartja helyesnek a vitát elhuzni, nehogy pártoskodás legyen belőle. (Ebből nem lesz — ne féljen a mi kedves testvérünk! *szerk.*) Véleménye szerint „az egy kehelytől való vétel testvériesebb és több szeretettel, bizalommal, megérteni akarással és nem különbségtevással van tele.“ Mivel az Úr Jézus is így cselekedett, azért is — ez a szokás helyesebb. S falun, ahol kevesen vannak s ismerik egymást az emberek, nem is szabad ezen a szokáson változtatni. Falun mindenki egészséges és így semmi akadály a régi szokásnak. Azonban városokban, ahol a hivek száma nagy, egymást nem ismerik s több a betegség, be lehetne vezetni a külön kehelyet is. Már csak azért is, hogy „ítélet“ alá ne essenek azok, akik a közös kehely miatt tartózkodnának az urvacsoravételtől.

A bacillusokra, a fertőzésre nézve beküldött egy nyomtatásban is megjelent orvosi véleményt, amelyből megtudjuk, hogy a legtöbb bacillus a leghigiénikusabb helyiségben, a mai élet bálványában, a fürdőszobában van. Ennek egy grammnyi vakolatában több mint hatszázezer baktérium tartózkodik. Fertőtlenített poharakon két órai használat után, miközben elmosták a poharakat, hétezer baktériumot talált, még pedig különböző betegségek baktériumait találta meg a pontos górcsővi vizsgálat.

Mivel éppen a nagyobb higiéniajú városokban sokkal több a fertőző betegség, mint falun, ezért Hegyi testvérünk a városokban helyesnek találja a külön kehely bevezetését. A kehelyek beszerzésével kapcsolatban nagyon érdekes, bár a tárgytól elütő tervet is vet fel egyben. Azt írja, hogy minden hívőre vettessék ki egy külön u. n. kultuszadó. Ebből szerezzék be az egyházközség a külön kehelyeket. De mivel ez az összeg úgy is meg fogja haladni a szükségletet, a fennmaradó rész az öregek gyámolítására fordíttassék. Még pedig negyven százalékban az öreg lelkészek nyugdíjintézete javára, 60%-ot pedig úgy kíván gyümölcsöztetni, hogy idővel tudjunk felállítani egy unitárius aggmenházat, hogy azoknak a szegény unitáriusoknak, akik a mai nehéz viszonyok mostohasága, sorscsapásai stb. következtében alig képesek a mindennapi száraz kenyeret megkeresni . . . legalább öregségük napjaira hajlékot biztosítsunk. Így jutunk egy vagy két lépcsővel is feljebb. Így mutatja meg nekünk az urvacsora edénye, merre van a krisztusi szeretet felé vezető út. Így tudnak nemcsak önmagukon, hanem másokon is segíteni.

Igy írja a mi sokat küzdő, hazájától messze szakadt kedves magyar, székely testvérünk az idegenből. S bizony ez utóbbi indítványa úgy hatott ránk, mintha egyenesen a saját szivünk vérével irta volna le azokat a sorokat. Mennyit is tünődünk az utóbbi időben, miközben a nyomorúság árja fejünkig csapkod, hogy előbb-utóbb szükség lesz erre az otthonra, ha csak nem akarunk a szeretetlenség, a bűnös nemtörődöm-ség sötét bünébe esni.

Majd visszatérünk még erre az indítványra. Nem hagyjuk elaludni! Most azonban összefoglalva a fentebbieket, ismét súlyos szavak estek a mérlegbe a közös kehely javára. Csak folytassuk tovább a gondolkodást és ne csináljunk semmit sem elhamarkodva, mert az ilyenből helyrehozhatatlan károk származnak. Kérjük a további hozzászólásokat!

IRODALOM

Hajdu Henrik két versfordítása.

Jelen számunk olvasóit kedves és ritka meglepetésben részesítettük, amikor a dán líra két remekét a kiváló Hajdu Henrik testvérünk fordításában a cimoldalon leközlöttük. Az egyik vers: a „Zsoltár“ című *Thomas Kingo* tizenhetedik századbéli dán püspök műve s ez először lapunk hasábjain jelenik meg, a második vers: „Mi mindig a porba tapossuk egymást“ egy nemrég meghalt modern dán lírikus *Jeppe Aakjaer* költeménye, amely a nemsokára megjelenő „*Skandináv líra*“ című verskötetből van véve. Ezt a kötetet, amely negyvenöt északi költőtől származó verset tartalmaz *Hajdu Henrik* legszebb ajándékképpen teszi a magyar irodalom asztalára abból az alkalomból, hogy immár harminc éve szolgálja tollával az

északi népek irodalmának a magyar művelődés talajába való átültetésének szent ügyét.

A könyvben az északi líra remekei szerepelnek s a negyvenöt lírikus közül nyolc Nobel-díjas. Sziute hihetetlenül hangzik, amikor három olyan kis nép irodalmáról van szó, akiknek együttes lélekszáma alig éri el a magyarság lélekszámát.

Ezt a nagyszerű északi irodalmat harminc éve szolgálja *Hajdu Henrik*, akinek 1906. márc. 16-án jelent meg az első fordítása az északi irodalomból. Azóta tolla alól kikerült a teljes Ibsen-fordítás, egy sereg Sigrid Undset-regény, továbbá Pontoppidan és más nagy északi regényíró műve, összesen negyvenhárom kötet, maga egy kis könyvtár.

Itt említjük meg azt is, hogy március 31-én a székesfőváros népművelési bizottsága a svéd követ védnökségével egy nagyszabású svéd estet rendezett a Vigadóban, amelyen az Unitárius Értesítőben először megjelent „Őszi zsoltár” című Karlfeldt-verset egy unitárius művésznő *T. Mátray Erzsé* szavalta, egy unitárius író *Hajdu Henrik* fordításában. Ritka találkozása a szépek, a jónak, a szellemi magasrendűségnek!

Harminc év mesgyéjén megragadjuk az alkalmat, hogy a mi szerény hangunkkal is az üdvözlők sorába álljunk s meleg baráti kézfogásunkat küldjük annak a testvérnek, aki igazi unitárius önfeláldozással, idealizmussal, törhetetlen hittel áll a magyar művelődés szolgálatában s aki a legragyogóbb mesterművek fordításával tette gazdaggá népünk, nemzetünk érzés és gondolatvilágát.

Isten áldja meg *Hajdu Henrik* munkásságát továbbra is, s tegye lehetővé számára, hogy magyar olvasóközönségünket ezután is megajándékozhasssa olyan remekművekkel, mint amilyeneket most tett ajándékképpen unitárius testvérei asztalára.

EGYRŐL-MÁSRÓL

Unitárius nagyságok uccái Budapesten

(I. ker.: Brassai Sámuel-u. XI. ker.: Dávid Ferenc-u.)

Az ország fővárosában lakó, vagy ott megforduló hiveink közül talán kevesen vették észre, hogy a székesfővárosi Közmunkák Tanácsa, egyházunk egy régebbi kérésének részben helyet adva, két eddig névtelen uccát Brassai Sámuelről és Dávid Ferencről nevezett el.

A Brassai Sámuel-ucca a Csörsz-uccát köti össze a Menkina János-uccával, de ma még csak az utóbbi ucca felől közelíthető meg. Az egészen rövid kis uccában áll egy régi kuria, s vele szemben felépült egy modern bérvilla. Az ucca másik oldalán serényen folyik egy hatalmas gyárüzem épületének építkezése. Ennek befejezése után az ucca csörsz-utcai oldala is megnyílik. Dél tájban

jártunk arra, amikor az építkezésnél dolgozó munkások, akik között sok a fővárosi, de még több a vidéki, éppen ebédidejükben pihentek. Megkérdeztem őket, hogy vajjon tudják-e, kicsoda volt az a férfi, akiről ezt az uccát elnevezték, ahol most heteken keresztül dolgoztak. Feleletet adni természetesen egyikük sem tudott, de az a bölcs magyar, aki azt mondotta, „hogy biztosan valami nagy tudós férfiúról nevezték el” körülbelül eltalálta az igazságot.

A Dávid Ferenc-ucca egészen közel van a Horthy Miklós-körtérhez. A Lenke-utat köti össze a Szent Imre herceg útjával, s közben átszeli a Diószegi-utat. Az ucca a Lenke-uti oldalon már teljesen ki van épülve, szép kövezettel van burkolva járdája és útteste egyaránt. Két oldalon sorra iskolaépületek vonulnak végig, s ott egy székesfővárosi elemi és ovóda között egy római katolikus ovódát is találunk. A másik oldalon pedig a Lenke úti városi házak nyúlnak be egészen messzire, s azok komor barna tömbje szegélyezi az uccát. A Szent Imre herceg útja felől még rendezetlen az úttest, az egyik oldalon azonban már néhány nagyon szép modern villa épült, míg a másik oldalon a főváros rendezett be első sorban bérházaiban lakó gyermekek kényelmére egy modern felszerelésű játszóteret. Az ucca porában gyermekek labdázta, amikor fényképfelvételt készítettem Dávid Ferenc uccájáról. Körém sereglettek az apró emberkék és megkérdeztem tőlük is, hogy tudnak-e valamit arról a Dávid Ferencről, akinek nevét itt nap-nap után olvasgatják és ismétlik beszéd közben. Feleletet adni egyikük sem tudott, míg az egyik kis okos megszólalt, mondván: „bácsi kérem, mi még csak elemisták vagyunk, s ilyent pedig csak a polgári iskolában tanítanak.” Az életben is hányan vannak, akik már kijárták a polgári iskolát s mindazt, amit azután a magyar élet iskolája jelentett és még sincsen fogalmuk arról, hogy ki volt és mit tanított a magyar unitárius reformátor: Dávid Ferenc.

Ezeknek a sétáknak a kapesán egy gondolat érlelődött meg bennem, melyet József Miklós vikárius úrnak egyik régebbi jelentése ébresztett fel, amelyben bejelentette az egyik ismeretlen uccának Dávid Ferencről való elnevezését s jelentéséhez odafűzi, hogy milyen nagy örömeinkre szolgálna, ha a budai hivek részére éppen ebben az uccában építhetnénk egy kis unitárius templomot. Ha templom építésére egyelőre szegénységünk miatt nem is gondolhatunk, vallásalapító vértanú püspökünk emlékezetére előtt hódolhatunk azzal, hogy a Dávid Ferenc-uccai székesfővárosi elemi iskola tornatermében már az idei tavasz folyamán tartunk egy unitárius istentiszteletet, s azon remélhetőleg nemcsak hiveink, de a környék érdeklődő lakói előtt is elmondjuk, hogy mit tett az egyetemes kereszténység érdekében az a Dávid Ferenc, akinek nevét az uccaelnevezést hordozó egyszerű táblák hirdetik.

Ferencz József.

Dávid Ferenc egyleti vándorgyűlések Hódmezővásárhelyen és Sashalomban

A Dávid Ferenc Egylet új lendülettel fogott alapszabályokban foglalt céljainak szolgálatához. Munkája eddig jórészt csak Budapestre szorítkozott. Az utóbbi időben a vidéki helyeken is nagy sikerű vallásos és hazafias ünnepségeket rendezett. Azt, hogy az egylet vidéki munkája a helyi egyházi élet fellendítése tekintetében mennyire értékes, semmi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a debreceni és füzesgyarmati hívek már sürgetik a náluk karácsony előtt rendezett ünnepségek megismétlését.

Az utóbbi időben Hódmezővásárhelyen folytatta vándorgyűléseinek sorozatát a Dávid Ferenc Egylet, ahol március 29-én a zsufolásig megtelt templomban d. e. 9 órakor József Miklós püspöki vikárius tartott istentiszteletet, melynek során áhitatos magasságba emelte a hívek lelkét. Az istentiszteletet követően a templomban tartottuk meg az egylet vándorgyűlését. A bevezető ének után dr. Csiki Gábor lelkész mondott megkapó imádságot. Dr. br. Daniel Gábor egyleti elnök megnyitójában ismertette a Dávid Ferenc Egylet történetét, eddigi munkásságát és a vándorgyűlések egyházi és hazafias szellemű fontosságát. Boros Áron hódmezővásárhelyi és Nagy Sándor budapesti kántorok énekszámáikkal gazdagították a műsort. Dr. Gelei József szegedi egyetemi tanár, ottani leányegyházközségünk gondnoka tartott magasszínvonalu, de a közönség minden rétegét érdeklő szép és élvezetes előadást, „Az örökélet egy természetbúvár szemében” címmel, aki a tudós kutató gazdag tapasztalatának anyagából színesen világította meg az örökélet és a hallhatatlanság nagy problémáit. Dr. vitéz Kozma György közjegyző, hódmezővásárhelyi gyülekezetünk gondnoka zárszavában köszönetet mondott a megjelentek munkásságáért s üdvözölte az egyletet, mely bátran és öntudatosan tesz bizonyosságot névadó apostola, Dávid Ferenc hite mellett. Illesse a köszönet Bíró Lajos lelkész, aki híveivel együtt meleg szeretettel fogadta be az egylet szereplőit. Az ünnepségen híveink mellett számos másvallású érdeklődő is részt vett, akiknek sorában ott volt a város polgármestere, dr. Endrey Béla és Kun Béla országgyűlési képviselő. Vasárnap délben az ünnepély szereplői és a meghívott vendégek dr. vitéz Kozma György házában voltak szívesen látott vendégei, míg a szereplők elszállásolásáról is unitárius vendégszeretettel a hívek gondoskodtak.

Sashalomban megtartott vándorgyűlésünk az első pestkörnyéki próbálkozás, melyet reméljük, hogy a közel jövőben követni fog a pestszentlőrinci és pestszenterzsébeti kirándulás is. Az ünnepélyt megelőző istentiszteleten Ferencz József prédikált és osztott urvacsorát az egybesereglett híveknek. Az ünnepélyen, melyet a Schusztar vendéglő külön termében tartottunk meg, szeretetvendégség kere-

tében mintegy 120-an jelentek meg, közöttük a község másvallású lakosai közül is sokan, élükön az evangélikus lelkésszel és a helybeli székely alakulatok elnökeivel. Megnyitójában Dimény Mózes a Hargitaváralja székely község birája a közös öshazáról és az egybekapcsoló lélekről emlékezett meg. Thász Magda pestszenterzsébeti és Fekete Ida budapesti-mávtelepi unitárius növendékeink, unitárius költők verseiből szavaltak nagy tetszés mellett. Ugyancsak elismerést aratott egy kis székely leányka, Lónyai Évike is szavalatával. Két előadónk közül az egyik S. Nagy László kolozsvári szerkesztő, egyházi tanácsos Erdély lelkéről szólott és azt hangoztatta, hogy az otthoni föld népével szemben szent kötelességeink vannak. Pethő István lelkész lebilincselő előadásában a megcsontított országról és Jézus szívének négy evangéliumáról beszélt s megfagyott gyertyalángok helyett buzgó és érző szívet hirdetett. Dr. vitéz Nyiredy Géza egyleti alelnök zárszavában hálás köszönetet mondott a szereplőknek, valamint mindazoknak, akik a szeretetvendégség rendezése körül tevékenykedtek és fáradoztak.

A sashalmi szeretetvendégség megrendezésében özv. Páll Miklósné, Dancs Zoltánné és Madarász Albertné híveink vették ki az oroszlánrészt, akik nélkül a szép erkölcsi és anyagi siker el sem képzelhető. A szeretetvendégség asztalának megterítéséhez: özv. Bodóczy Gáborné, Bodóczy Józsefné, Budai Mihályné, Dancs Zoltánné, Dézsi Lajosné, Gál Zsigmondné, Kiss Jakabné, Madarász Albertné, Nagy Bálintné és Páll Miklósné járultak hozzá adományaikkal. Az estélynek a készkiadásokon felül maradt tiszta jövedelméből az egylet 25 pengőt az unitárius nőszövetség, 10 pengőt a pestszentlőrinci unitárius templom részére adományozott.

H I R E K

A szépségtől

és az igazságtól meghatva állottunk kinyitott rádióink mellett március 29-én, amikor Barabás István lelkész hirdette az igét Koháry-utcai templomunkból. Régóta vártuk azt a tiszta és fenkölt unitárius hangot, amelyet nem lehet összetéveszteni semmilyen más ünnepi szózáttal, s amely annál érdekfeszítőbb, annál megrendítőbb s lenyűgözőbb, mert teljesen és tökéletesen azt az unitárius lelket fejezi ki, amely egyaránt megvan az egyszerű napszámosban — hacsak homályosan is — és az egyetemi tanárban az öntudat legmagasabb fokára emelkedve.

Nos március 29-én ezt kaptuk s ezért nagy a mi örömünk s ezért fejezzük ki örömünket a nyilvánosság előtt is. De másért is örülünk. Megállapítottuk s megállapíthatják a rádióhallgatók tízezrei, hogy az unitárius igehirdetés mindig egyenlő színvonalon van bármely felekezet igehirdetésével, sőt ilyen ritka alkalmakkor, mint a vasárnapi volt, erőben, tisztaságban, szépségben magasabban szárnyal, mint az égnek királyi madara, a napba néző

köszöli sas. Szeressük a magasságokat, szeressük az igaz szépségeket, amelyek fenn ragyognak az örök élet Táborhegyén s legyünk hálásak az Istennek az átszellemült pillanatokért, amelyekben evangéliumi szent vallásunk örök titkai lebuknak fel sóvárgó szemünk előtt!

A budapesti unitárius egyházközség 1935. évről szóló szellemi és anyagi beszámoló közgyűlését 1936. március 22-én tartotta. Az istentisztelet után, amelyen *Józan Miklós* püspöki vikárius hirdette az ígét, ugyancsak a vikárius, mint budapesti egyházközségünk első lelkésze részletes jelentésben ismertette a múlt évet, egyúttal ezzel programot adva a további munkára. Az 1936. évi zárószámadást *László János* tiszteletbeli kebli tanácsos ismertette. (Megjelent a zárószámadás lapunk múlt havi számában.) A kisebb alapok számadását *Kelemen Béla* vagyongazdálkodó gondnok ismertette. (Megjelent az erről szóló zárószámadások lapunk múlt havi számában.) A közgyűlés a jelentéseket tudomásul vette és elfogadta.

A kebli tanács egyharmadának kisorsolásával újból három évre megválasztottak: *Borbély Albert*, *Csiki Pál*, *Györffi István*, *Imreh Sándor*, *Lőrincz Dénes*, *Péterffy Gyula*, dr. *Simándi Tamás*, dr. *Szinte János*, dr. *Ujlaki Géza*. Új kebli tanácsosok lettek: ifj. *Józan Miklós*, dr. *Mikó Lajos*, *Nagy Áron*, dr. *L. Sándor Jenő* és *Sigmund Sándor*. A régi tagokban régi kipróbált erőket kaptunk s az új tagokban friss erőt. Reméljük, hogy a munka szépsége s az ünnepélyes eskü felkelti a vágyat az Ur szőlőjében való áldásos tevékenységre.

A Szentábrahámi pihenőnek ajándékozta a budapesti egyházközség a herceg Odescalchi alapot és a Sebestyén Artur alapot, a belügyminiszteriumból kaptunk 1000 P. segélyt s ugyanilyen összegről szóló kérésünk fekszik a székesfővárosnál. Az eddigi gyűjtés eredménye 1230 P. A telket az említett alap terhére a gondnokság már meg is vette. A munkát meg akarjuk kezdeni, mihelyt az idő alkalmas lesz rá. Sokan voltak, kik hangoztatták, hogy segítenek a pihenő felépítésében, ha megindul a munka. A nemsokára meginduló építkezésnél várjuk az ígéretük beváltását, a segítséget. Sokan voltak és vannak, akik a megindulás percétől kezdve segítettek filléreikkel és pengőikkel az alap növekedését, mert hittek abban, hogy meg lesz a pihenő. Most várjuk azokat, akik eddig kétségkedtek, hogy jöjjenek ők is segítségünkre.

Az Unitárius Nőszövetség azzal a kérelemmel fordul az Unitárius Értesítő sorain keresztül, az unitárius társadalomhoz, legyen segítségére abban, hogy az Országos Gyermekvédő Liga f. évi május hó 7-ik és 8-ik napján megejtendő gyűjtése kapcsán vállalt kötelezettségének megfelelhessen. Ebből az alkalomból kedves testvéreinknek szíves tudomására adjuk a következőket: a) Szövetségünk elvállalta a Liga főtjelzett gyűjtő napjain a 45. számú, a *Berlini-*

téren fölállítandó urna védnökségét, b) 100 drb 1 pengős tikett eladását. Ennek a szolgálatnak révén a Liga viszont biztosítja 10-12 unitárius gyermek három hétre terjedő nyaraltatását. — Kérésünk tehát a következő: a) szövetségünk tagjai a főtnevezet napokon két-két órára vállalják az urna mellett a felügyeletet, b) leányegyletünknek erre e célra időt szakítani tudó tagjai az urna körzetében minél többen segítsenek az utcai gyűjtésben, c) testvéreink a Ligának szánt adományt a Nőszövetség urnájánál (*Berlini-tér*) adják le, vagy váltsák meg a Nőszövetség tagjainál vagy a lelkészi irodán tikettjüket. Ezt az áldozatot azzal a gondolattal kérjük testvéreinktől, hogy mikor a Liga egyetemessé gyermekmentő céljait szolgáljuk munkánkkal és áldozatunkkal, ugyanakkor néhány gyermekünknek három heti üdülését biztosítjuk.

Teaestély a Székely Hősök Temploma javára. Az Unitárius Nőszövetség március 19-én a missióház gyülekezeti termében teaestélyt rendezett a pestszentlőrinci „székely hősök temploma” javára. A teajegyek árából, felülfizetésekből és a nőszövetség hölgyeinek önkéntes hozzájárulásából 156 P 50 fillér gyűlt össze. Ezt a tekintélyes összeget a templom csillárának beszerzésére adományozza a nőszövetség egyhangú határozata: „Sugározza a csillár Isten felé a hálás gyermeki szeretetet, a templom látogatói felé a testvéri összetartás szent érzését!”

A nőszövetség ezúton mond köszönetet mindazoknak, aki hozzájárulásukkal lehetővé tették a szép anyagi eredményt.

A János Zsigmond cserkészcsapat f. évi május 3-án, vasárnap csapatünnepélyt rendez. Műsoros meghívót küld a csapat, de már most felhívjuk olvasóink figyelmét erre az ünnepélyre, amelyen apródok, cserkészek és öregek érdekes műsorszámokkal fognak szerepelni. Itt említjük meg, hogy sok nehézséget leküzdve, szépen dolgozik a csapat. A karácsonyi jótett héten végzett munkát szép emléklappal jutalmazta a szövetség. A legutóbb lefolyt örsvezetői tanfolyamon négy cserkészünk vett részt, akik szorgalmukkal és kitartó munkájukkal a közel száz tag között az elsők között voltak s mind a négyen *dicséretben* részesültek. Nézzük és hallgassuk meg ifjainkat, hogy mit tudnak, támogassuk őket anyagilag és erkölcsileg egyaránt, hisz övék a jövő. Tehát május 3-án mindannyian ott leszünk az Erdélyi Férfiak Egyesülete helyiségében (VII. Rákóczi-ut 15).

Bölöni Farkas Sándor iparosok és kereskedők köre márc. 29-én tartotta meg rendes évi tisztújító közgyűlését. A közgyűlés tudomásul vette a jelentéseket, melyek beszámoltak arról a csendes tevékenységről, mely az egyleti munkát jellemezte. Ezek között első helyen áll a karácsonyi karitatív tevékenység, amikor az egyleti tagok a nőszövetségi szegénygondozás céljaira, önadóztatással hetven pengőt gyűjtöttek össze. Az egylet munkájának

szép megbecsülését láttuk az egyházközség részéről, amikor a legutóbbi közgyűlésén Szabó Dénes kereskedő mellé Nagy Áron asztalosmester hívünket is a presbitérium tagjai közzé választotta. Az elmúlt egyleti év pénztári mérlege nem a legjobb s így erről a helyről is kérjük a tagokat, tagdíjaik minél pontosabb befizetésére. A megejtett választások eredményeképen elnök: Nagy Áron asztalosmester, kebli tanácsos, alelnökök: Birtalan Lajos kárpitos mester és Betegh Gábor festőmester, titkár: Szabó Dénes kereskedő, kebli tanácsos, pénztáros: Péter János kalaposmester, ház-nagy: Szabó Sándor, jegyző: Berde Géza. A választmány tagjai: Birtalan János, Pálffy Lajos, Illyés Sándor, Szokodi János. Kozma István, Kozma István, Kozma Mihály, Nagy András, Bodor Sándor, Dimény Dénes, Bodor József, Kálmán Mózes, Abrányi János, Kolb Antal és Nagy Gyula. A számvizsgáló bizottság tagjai: Bardócz Tamás, Szakács János, Kovács Miklós. — Az egylet tagjai remélik, hogy két eddigi elnöke: Berde Lajos és Boncza Ferenc a jövőben is minden eddigi tapasztalatukkal az egyleti munka támogatására fognak állani. A tagok remélik, hogy közülök többen a megalakult unitárius dalárda tagjai sorában is szép munkásságot fognak kifejteni.

Megalakult a budapesti templomi vegyeskar. Március 22-én tartotta alakulógyűlését az Aranyosrákosi Székely Sándor unitárius templomi vegyeskar, mely Nagy Sándor karnagy vezetése alatt működik. A megalakult vegyeskar Józán Miklós püspöki vikáriust diszelnökévé és dr. vitéz Nyiredi Géza miniszteri titkárt a kar elnökévé választotta. Örömmel közöljük, hogy az énekkar próbáit rendszeresen tartja minden hétfőn és szerdán az esti órákban a Koháry-utcai tanácsteremben. A husvéti ünnepen templomainkban Régeni Áron Hozsanna kántatáját éneklük el Isten dicsőségére és az istentisztelet szépségének emelésére. Továbbra is sikert és kitartást kívánunk. Ujabb tagokat szívesen lát az énekkar vezetője.

Biblia órákat tartunk március eleje óta a Misszió Házban, amelynek keretein belül minden második kedden este 7 órakor az egyház és állam kérdéseit vizsgáljuk meg a bibliai igék világánál. Az idei tavaszon még ápr. 28. máj. 12. és máj. 26. tartunk összejöveteleket, melyekre a hiveket szívesen látjuk.

Diákinternátusi felvételi kérések a nyári hónapokra április hó 30-ig, az 1936—37 iskolai évre vonatkozóan pedig május hó 15-ig adandók be a Misszió Ház Bizottságához címezve a lelkeszi irodára (Rákos-u. 3.) A bizottság csakis jó tanuló és tényleges tanulmányokat folytató egyetemi és főiskolai hallgatók kérését veszi tárgyalás alá.

Vendégszoba áll a Misszió Házban (IX. Rákos-u. 3.) a vidékről feljött s néhány napig itt tartózkodó hiveink rendelkezésére nagyon mérsékelt áron. Kérjük az igénylőket, hogy jó előre jelezzék levélben szándékukat, hogy a megfelelő időre a szobát biztosítani tudjuk.

Gálfalvy Zoltánt, lapunk munkatársát a székesfőváros polgármestere gyakornokká nevezte ki. Örömmel állapítjuk meg, hogy ifjabb nemzedékünk egyik tehetséges tagja révbe érkezett. Isten segítse munkájában s legyen továbbra is egyházunk és lapunk buzgó munkatársa.

Adomány a szegény olvasó számára. Ferencz Ignáczné lapunk rendes előfizetője egy szegény olvasó javára 4 P-t fizetett be lapunk pénztárába. Már megindítottuk az új olvasó számára a lapot s nevében is az adományt köszönjük!

Jutalmazzuk meg ez év végén gyermekeinket ne csak dicsérő szóval, hanem valamilyen emlékekkel is. Ajánlunk olyan jutalmat amely gyermekeinknek is kedves emlék, jótékony célt is szolgál és nem terheli meg senki tárcáját súlyosan. Vegyünk képes lapokat (á 8 f.) és tetszős borítékba téve adjuk hitoktatóinknak kiosztásra, vagy: Agoston József: Heltai Gáspár élete és munkássága (ára 30 f.), Ferencz József: A magyarországi unitáriusok és Emlékezés nagyapámról (mindkettőnek ára 20—20 f.), Pethő István két egyházi beszéde (ára 30 f.), Agoston József: Hódmezővásárhely története (ára 50 f.) című füzeteket vegyünk és adjuk át hitoktatóinknak. Kapható a könyvtárban, a konferencia pénztárnokánál, a lelkeszi irodán a pénztárnoknál.

Istentiszteleti sorrend 1936. május hónap.

H o l	Melyik napon	Mely órában	Szolgálatot végzi
A., Templomokban:			
V., Koháry-u. 4.	3. 9. 9.	d. e. 11	Barabás István
" "	10. 17. (R)	" "	Józán Miklós
" "	31.	" "	Barabás—Józán
IX., Rákos-u. 3. (Misszióház)	3. 17. 21.	d. e. 10	dr. Csiki Gábor
" "	10. 24.	" "	Ferencz József
" "	31.	" "	Csiki—Ferencz
B., körzetekben:			
VI., Gömb-u. 33. elemi isk.	10.	d. u. 4.	Barabás István
X., M. A. V.-telep Prof. imaház	3.	" "	dr. Csiki Gábor
" "	24.	" "	Ferencz József
C., Pestkörnyéken:			
Csepel—Templomtéri polgári iskola.	17.	d. e. 11	Ferencz József
Kispest—Wekerletelep II. sz. el. isk.	17.	d. u. 4.	Ferencz József
Pszterzsébet—Erzsébet utca el. isk.	10. 31.	" "	Ferencz József
Psztlőrinc—Áll. telep Unitárius templom	3. 10.	d. e. 11	Pethő István
" "	17. 21.	" "	Pethő István
" "	24. 31.	" "	Pethő István
Rákospalota-Máv.-telepi iskola	3.	d. u. 4	Barabás István
Ujpest-Szent István-téri polgári iskola	24.	" "	Barabás István
D., Vidéken:			
Baja—Ref. templom	24.	d. e. 11	Józán Miklós
Debrecen—Hatvan-u. 24. Unitárius Imaház	3.	d. e. 10	Józán Miklós
Győr—Ref. templom	17.	d. e. 11	Bartók Géza
Kecskemét—Ref. templ.	10.	" "	dr. Csiki Gábor
Miskolc—Ev. templom	3.	" "	Ferencz József

NB! Aláhúzott dátumokon: **Urvacsoraosztás.** — Május 17-én délelőtt fél 10 órakor a Koháry-utcai templomban az iskolások felső tagozata (IV.—VIII. o.) számára külön ifjúsági istentisztelet. — **Konfirmációi oktatás** minden vasárnap délelőtt 10—12 a Misszióház templomában. Ugyanott ünnepélyes első **Urvacsoravétel**, melyhez a szülők és mentorok is csatlakozhatnak Áldozócsüdtörtökön (V. 21.) délelőtt 10 órakor. — **Csoport vizsgák** az egyes iskolákban május 25—30 délután 4—6, a kiküldött biztosok jelenlétében. Iskolai évzáró-ünnep **Pünkösöd másodnapján** délután 4 órakor a Koháry-utcai templomban. — **Anyák napja:** május 10-én az összes templomokban. — **Hősök napja:** május 21-én az összes templomokban. — **Vasárnapi iskolások** évzáró-kirándulása Zugligetbe: május 24-én a kiadandó menetrend szerint. — Brassai Sámuel Ifjúsági Egyesület **XV. éves jubileumi ünnepe** a Misszióházban május közepe táján, a Nemzetközi Vásár idején. — **Egyházi adó fizetését** csak azért szorgalmazzuk, hogy ne kelljen **végző esetben** a hatósági behajtáshoz folyamodnunk. Pénztáros: Zsigmond Lőrinc, hiv. órák: d. e. 9—1 d. u. 4—7

Vidék.

Dunántúli hiveink figyelmébe! Mint már közöltük, a dunántúli hivek egy korábbi püspöki rendelet s a legutóbbi igazgatótanácsi elrendezés értelmében teljesen és kivétel nélkül a dunántúli körlelkésztség hatáskörébe tartoznak. Éppen ezért a dunántúli körlelkész arra kér minden Dunántúl lakó unitáriust, hogy nevét, címét, polgári állását egy levelező lapon vele közölni sziveskedjék, mert csak így tudja a dunántúli hiveket számbavenni s velük az érintkezést fenntartani. Kérjük továbbá, hogy a dunántúli körlelkésztség felállításáról szóló örvendetes hirt lapunk olvasói adják tovább azoknak is, akik unitárius lapot nem olvasnak. *Bartók Géza* dunántúli körlelkész címe: Polgárdi (Fejér m.)

Ádándon husvét másodnapján, *Balatonfőkajáron* pedig virágvasárnapján tartott istentiszteletet dunántúli körlelkészünk *Bartók Géza*, aki az elmúlt hetekben böhönyei hiveink körében megfordulva egy kis ujszülöttet keresztelt meg. A tavasz folyamán pedig majdnem minden egyes dunántúli szórványgócpontra felkeres s arra kéri szétszórtan lakó dunántúli hiveinket, hogy nevüket címükkel együtt közöljék vele, mert még sokan vannak, akik nincsenek az egyházi családkönyvben felsorolva.

Pestszenterzsébeti szórványunkban lakó hiveink elhatározták, hogy április hó utolsó vasárnapján, rendes istentiszteletüket követően szeretetvendégséget rendeznek, melynek műsora összeállítását a Dávid Ferenc Egylet vállalja, hogy így tovább folytassa megkezdett pestkörnyéki vándorgyűléseinek sorozatát. Reméljük, hogy a kicsiny szórvány minden egyes tagja lelkesen fogja támogatni azokat a fiatal leányokat, akik a rendezés munkájának terhét magukra vállalták.

Halálozás

Kökösi Sigmund Dezső a 12. honvéd gyalogezred századosa, a II. oszt. ezüst vitezsg, érem tulajdonosa a harctéren szerzett betegség következtében 37 éves korában március 12-én Nyiregyházán elhunyt. Az Örökkévaló adjon az elhunytak boldog felvirradást!

Háztartásban, vagy gyermekek mellé ajánlunk tizenöt éves, egészséges munkabíró leányt. Jó bánásmódot és 15 P. havi bért szeretnénk biztosítani számára. Érdeklődők forduljanak Barabás Istvánné lelkészéhez (V. Koháry-utca 4.)

Költetőgép vevőt keresünk egy jó karban lévő 200-as költető gép számára. (Kühne féle). Érdeklődni lehet a tulajdonosnál: Tarcsafalvy Pál Pestszentlőrinc, Darányi-u. 39 sz.

Költözködést csukott és nyitott kocsival megbízhatóan és olcsón vállal Kolozsi Károly, Sumpf Lajos üzletvezetője (VII. Dob utca 10. fidsz. 11. Telefon 396-24.)

HIVATALOS RÉSZ

Meghívó.

Szám: 77-1936.

Unitárius Egyházi Igazgató Tanácsunk 1936. évi április 24-én (pénteken) d. u. 5 órakor a tanács-teremben **évnegyedi rendes ülést** tart, melyre a Tanács tagjait szeretettel meghívjuk.

Budapest, 1936. április 10.

dr. Mikó Ferenc s. k.
főgondnokhelyettes.

Józan Miklós s. k.
püspöki vikárius.

Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Jegyzőkönyv hitelesítése. 3. Elnökileg elintézett és folyó ügyek. 4. Közalap számadása. 5. Lelkészi nyugdíjalap számadása. 6. Dávid Ferenc Fillérialap számadása. 7. Birtokbizottság jelentése. 8. Szervezőbizottság jelentése. 9. Központi missziói lelkészi állás szervezése. 10. Missió-Ház jelentése 1935-ről. 11. Időközben érkező ügyek. 12. Indítványok (írásban — előre).

NB! Állandó Vegyes Bizottság előkészítő ülése: 1936. április 20. (hétfő) d. u. 5 órakor a lelkészi irodán. — Külön meghívót nem küldünk. Jegyezze fel mindenki a dátumot a kézi naptárában.

NB! Március hóban a „Lelkészi nyugdíjalapra” és a „Szentábrahámi pihenőre” befolyt adományokat — helyszűke miatt — a következő számunkban nyugtázzuk.

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Felelős szerkesztő és kiadó: **Dr. Iván László**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Koháry-utca 4. Telefon: 174-24

Előfizetési díj a negyedévenként megjelenő „Mai Füzetek” c. melléklettel együtt egy évre 4— pengő, amely beküldhető a 30.400 számú postatakarékpénztári folyószámlára — (csekk-tulajdonos: Unitárius Egyházközség, Budapest).

A lap tulajdonosa a Budapesti Unitárius Egyházközség.
A „Hivatalos rész” c. rovat a Magyarországi Unitárius Egyház bármelyik szerve által beküldött hivatalos közleményt tartalmazza

XV. évf. 4. sz.

Budapest, 1936. április hó

Utánaküldés kizárva.

Uj cím:

Elköltözött.
Parti.

6 urnónek,